Franciszek Jaszczołd - architekt Syberii

Franciszek Jaszczołd (1806-1873), autor pierwotnego projektu Syberii oraz przebudowy pałacu w Korczewie, to jeden z najoryginalniejszych architektów naszego regionu. Niemal wszystkie jego zrealizowane projekty znajdują się na terenie Podlasia Nadbużańskiego oraz Grodzieńszczyzny. W okolicy spędził też większość życia: według niektórych źródeł urodził się w Siemiatyczach, a zmarł w Kobylanach niedaleko dzisiejszej granicy z Białorusią.

Fach architekta odziedziczył po ojcu Wojciechu, który wykonał dla Czartoryskich projekty małej architektury parkowej w Nieborowie i Puławach. Jednak w przeciwieństwie od ojca, w którego projektach przeważała stylistyka klasycystyczna, Jaszczołd przede wszystkim budowle neogotyckie o silnie zarysowanych geometrycznych formach. Jednak z ojcem wiązało go zamiłowanie do parków, które projektował wyłącznie w stylu angielskim.

Projekty Jaszczołda zmieniły oblicze korczewskiego zespołu pałacowego. Jaszczołd gruntownie przebudował pałac, pozbawiając go cech barokowych i znacznie upraszczając jego formę w stylu zdradzającym wpływy Karla Friedricha Schinkla. Pałac zachował jaszczołdowski kształt aż do lat 30-tych XX wieku, kiedy wykonano nową fasadę według projektu Stanisława Noakowskiego. Jednak wizja Jaszczołda (jak również Aleksandra i Joanny Kuczyńskich, ówczesnych właścicieli pałacu) sięgała dużo dalej niż sam pałac. Park zyskał modny wówczas angielski rys, z pozornie bezładnie rozrzuconymi kępami drzew otwierającymi perspektywę na dolinę Bugu. W tym czasie prawdopodobnie zlikwidowano również formalne ogrody barokowe z tarasami położonymi na północ od pałacu.

W parku Jaszczołd wzniósł Syberię, która przez wiele lat pełniła funkcję domu wdowiego, gdy zamieszkała w nim Joanna Kuczyńska. W pierwotnej postaci Syberia składała się z prostokątnego pawilonu z ozdobnymi szczytami oraz kominami. Na północny wschód od budynku znajdował się dziedziniec ogrodzony murem - nie wiadomo jednak, z jakiego okresu on pochodzi. W następnych dziesięcioleciach znacznie rozbudowano Syberię, zachowując jednak jaszczołdowskiego ducha w prostocie geometrycznych brył.

Wizję Jaszczołda widać w korczewskim założeniu pałacowym na każdym kroku: od neogotyckiego ogrodzenia oraz studni św. Jana po Trianon (dzisiejszą kaplicę) i projekt ścieżek w części parku zwanej Dębniakiem (współcześnie rezerwat). Pomimo wielu późniejszych zmian, Korczew jest wciąż miejscem, które pozwala poznać jednego z najbardziej niezależnych architektów Podlasia Nadbużańskiego.

mapa realizacji Franciszka Jaszczołda

Patrykozy - budowa pałacu, projekt parku

Repki - przebudowa dworu

Korczew - przebudowa pałacu i oficyny Trianon, budowa pawilonu Syberia i studni św. Jana, projekt parku

Konstantynów - przebudowa dworu

Roskosz- przebudowa dworu, projekt parku

Neple - budowa kaplicy, pawilonu ogrodowego i dworu (przypuszczalnie, niezachowany), projekt parku

Kobylany - budowa dworu (przypuszczalnie, niezachowany). Miejsce zamieszkania Jaszczołda

Koverdyaki (Kowerdziaki) - budowa dworu (niezachowany)

Vistychi (Wistycze) - budowa dworu (rozebrany w 1928 r.)

Zakozel' (Zakoziel) - budowa kaplicy i dworu (przypuszczalnie, w ruinie), projekt parku (przypuszczalnie)

Kosava (Kosów) - budowa pałacu, projekt parku